

לא לעצור במילה, לא לנגב במפית...

חמישה שירים

מרוסית: סיון בסקין

ארסני טרקובסקי (1907-1989) הוא אחד מאותם משוררים נדירים שהצליחו לכתוב שירה לירית גדולה, כאילו לא היתה סביבם דיקטטורה אוכלת יושביה – ולא מתוך אדישות, אלא דווקא מתוך עמדה מוצקה של משורר שעושה את עבודתו, ויהי מה. כמשורר צעיר, הספיק להתיידד עם מרינה צוואייבה, ששבה מצרפת לשנתיים האחרונות של חייה – אחד משיריה האחרונים הוקדש לטרקובסקי, שבו זיהתה כשרון גדול.

אף על פי ששירו פורסמו בעיתונים והולחנו כבר בצעירותו, הדרך אל קוראי השירה לא הייתה קלה לטרקובסקי: אחרי כמה הזדמנויות שבהן פרסום ספריו בוטל ברגע האחרון מסיבות פוליטיות, הוא פרסם את ספרו הראשון ב־1962 – באותה שנה שבה סרטו הראשון של בנו, הבמאי הגדול אנדריי טרקובסקי, זכה בפסטיבל ונציה. הוא התפרנס בעיקר מתרגומים משפות אקזוטיות של אזור הקווקז ומרכז אסיה. באהבת הקוראים הגדולה הוא זכה בעיקר בשנות חייו האחרונות.

אף על פי שטרקובסקי התגרש מאשתו הראשונה כשילדיהם, אנדריי ומרינה, היו קטנים, הקשר בין האב לבן היה קשר מיוחד של שני אמנים שמעריצים זה את עבודתו של זה. העדות הטובה ביותר לכך היא שכל השירים המופיעים במקבץ תרגומים זה, מושמעים בסרטי השונים של אנדריי טרקובסקי – "מראה", "סטאלקר" ו"נוסטלגיה" – בחלק מהמקרים בקולו של המשורר עצמו.

ס"ב

חיכיתי לך מהבוקר אתמול

מִיָּן יוֹם סִגְרִירִי וְאָפֵר בְּמִיָּחַד,
וְגֶשֶׁם, וְשִׁעָה מְאֻחֶרֶת מְדִי,
וְטָפוֹת נִגְרוֹת עַל הָעֵנָפִים הַקָּרִים.
לֹא לְעֶצֶר בְּמִלָּה, לֹא לְנִגְבַּ בְּמִפִּית...

חִפְיִתִּי לְךָ מֵהַבֹּקֶר אֶתְמוֹל,
וְהֵם נִחְשׂוּ שֶׁלֹּא תְבוֹאֵי בְּכֻלָּל.
זוֹכֶרֶת אֶת מְזֶג הָאֵוִיר שֶׁהָיָה?
כְּמוֹ בַּיּוֹם חָג! לְצִאת בְּלִי מְעִיל.
הַיּוֹם סוֹפְסוֹף בְּאֵת, וְסִדְרוּ לָנוּ שֵׁם

עת הקיץ תמה,
הגבעה עוד טובלת
בקרני החמה,
אך לא די לי באלה.

כל תחנה התגשמה
כעלוה, הצוללת
אל ידי בעצמה.
אך לא די לי באלה.

טוב ורע – מאומה
לא אבד: אש הפלא
שרפתם בחמה,
אך לא די לי באלה.

כנף חיי חממה,
מגנה וגואלת.
מזלי לא רמה.
אך לא די לי באלה.

צמרתי לא גדומה,
עלותי לא נקטלת.
יום צלול, כדמעה.
אך לא די לי באלה.

בילדוטי חליתי
מתוך רעב ופחד. מקלף
את השפתים, מלקק; זכור לי
הטעם הצונן, מעט מלוח.
הולך, הולך, וכל העת הולך,
יושב במדרגות ומתחמם לי,
הולך, ובליל של הזיות מוביל
כמו החליל מהמלון, מתחמם לי
במדרגות; כך קר, וקר גם ככה.
אמי עומדת וקוראת לי, וכאלו
קרובה היא, אך איני יכל לבוא:
צועד – נותרו לי צעדים שבעה;
קוראת לי; וצועד – נותרו שבעה
לי צעדים, קוראת לי.
חם היה לי,
פרמתי את צוארוני, שכבתי –
קול חצוצרות, האור על עפעפי,
ודהרו סוסים, ושם אמי
התעופפה מעל הכביש, קוראת לי –
ונעלמה...
עתה חולם אני
על בית חולים בצל עצי תפוח,
לבן, סדין לבן לצוארי,
רופא לבן צופה בי בעיון,
אחות עומדת לבנה מזלי
ומניעה כנפיה. כך נותרנו.
ואמא באה, קראה לי, נופפה –
ונעלמה...

אאורידיקה

כמו האדם – בודד
גופו על הנשמה.
הנפש תתמרד
בכסות האטומה,
עינים שבורקות
בגדל של מטבע,
ועור של צלקות
מלבש על עצמותיה.
היא דרך הקרנית
תעוף לבאר שמימית,
משורת קרחונית,
מרכבת עפרונית,
תשמע מסוהרה
קול מצלות גירים
ואת החצוצרה
של שביעית ימים.
נפש בלי גוף – בושה,
כמו גוף ללא בגדים –
בלי מחשבה קלושה,
בלי קול ובלי שירים.
חידה ללא פתרון:
מי שב ממחולות
באותו המועדון,
בו אין מי שירקד?
את חלומי פוקדת
עוד נפש אהובה:
רועת, מתנדנדת
בין פחד לתקוה.
כמו אש, בלי צל עוברת
על אדמתנו כך,
ומשאירה מזכרת –
אשכול פרחי לילה.

רוצי ואל תבכי
על אאורידיקה-צל,
את חשוקך זרקי
ברחבי תבל,
כל עוד שומעים כיצד
כל צעד נענה
בהמית העד
של אדמה רנה.

תש כוחי להביט ולראות

תש כחי להביט ולראות,
שתי חרבות יהלום נסתרות;
מתקחה השמיעה, כלה רעם
ונשימת בית אבי שמפעם;
נחלשו קשורי השרירים,
כמו בתלם זקני השורים;
וכעת בלילות הירח
זוג כנפי כבר איננו זורח.
אני נר שנשרף במשתים.
עם השחר אספו שעותי,
מהשיר הזה כף תגלו
איך תבכו ובמה תתגאו,
איך את שליש השמחה הנותר
תחלקו, ומותכם לא ימר,
איך בצל של קורה לא מכרת
תבערו, כמו מלה שבווערת.